

Ольга Зазуля

Зима в 32-му році була дуже тяжка. Дуже тяжка. Тільки сніг із землі забрався, так усі люди що могли на поле й по городах шукали корінці, гнилої бараболі, що осталася з осені, й то збирали то, сушили. Із колгоспу, хто мав, ближче там до тварин, той, що поровся коло тварин, то взяв трошки собі в кишеню або полови, або тої - ну, половина й січка, то одно й то саме - в кишенях. Й то приносили додому. То не тільки наш тато або сусід робив, то робили всі люди. Й то домішували, тільки весна показалася, то ми лупили із акації, дерево акація, як ви знаєте, ми лупили кору стару, й помагали мамі то терти, або в ступі товкли. Знаєте, що таке ступа?В ступі товкли, й то мама мішала, так щоб більше було, робила таке як *hockey puck*, ляпошка, ми називали. І то кожного, ділили. Як тільки трава показалася, й бурян, який небудь, то вже була велика поміч. То зберали то все чисто, а як дерево почало цвисти, акація особливо, то рвали той цвіт, сушили, й то мняли все так до купи щоб якесь щось зробити. Бо нігде в нікого не було зернини вже з хліба. Кукурудзу, ту, що мама лишила на насіння, то вона ділила трошки, щоб до супу було. Одні мамі ми вдячні що ми лишилися живими. Тільки братик один мій помер.

Я свідчила один раз, ми пішли до тьоті Оксани, й застали так - Василь, йому було може сім років - він лижав на лавці й тільки в стелю вже дивився з таким опухлим животиком. Й так само моя кузинка Надя - вона моя річниця. Ми мали тої осені разом йти до школи. Мама занесла ті ляпошки, й вона каже так - "Ой тьоту Галю, якби я мала ті ляпошки до кінця мого життя, я б нічого більше не хотіла." А тьотя Оксана вже була цілком пухла, й її вже тіло почало так, я не знаю, чи вона якусь хворобу мала *because* то мене перестрашило на довший час. Мама, й її дочка Галя допомогли її з лішка звести, й я то побачила, й більше вже туди не поверталася. Бо на другий день, Галя прийшла й каже, "Мама померла, й Василь помер, й маленька Боженка." Вона просила, щоб мама допомогла похоронити їх. Тьотя Оксана просила, що як вона помре, щоб мама поховала їх разом, її з дітьми. Як Галя прийшла, то моя старша сестра Павлінка допомогла, бо я вже не могла туди вернутися назад до тої хати. Мама вченила свої сестрі бажання останнє. Завезли їх до, на цвинтар, сусіди допомогли, таке мали *two-cart-wheel*. Поскладали перше менших дітей, а тоді тьоту Оксану, й завезли їх на цвинтар, бо не далеко було дуже. Й поховали їх в одній ямі, у рядні.